

До спеціалізованої вченої ради
Д 26.059.04
Національного транспортного університету,
м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, 01010

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
ДОГАДАЙЛО ЯНИ ВІКТОРІВНИ

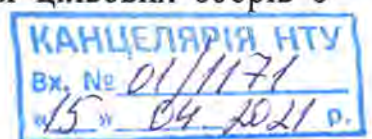
на дисертаційну роботу *Печончика Тараса Іларіоновича*
«Організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел
фінансування підприємств дорожнього господарства», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 –
економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами дослідження

Проблема фінансового забезпечення дорожніх підприємств в умовах недостатності фінансових ресурсів дорожнього господарства (ДГ), зумовлених негативними наслідками економічної ситуації в Україні за часи її незалежності, набуває важливого значення, яке посилюється тим, що транспортно-експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг не відповідає сучасним вимогам і не здатний забезпечити швидке, комфортне, економічне та безпечне перевезення пасажирів і вантажів. У зв'язку з необхідністю підвищення якості життя суспільства та наближення до стандартів європейського простору, украй важливим є забезпечення функціонування та розвитку дорожньої інфраструктури.

Не дивлячись на те, що в останні роки відбувалась значна активізація на ринку дорожніх робіт рівень фінансування ДГ залишається недостатнім для приведення мережі доріг до нормативного стану. Водночас, існуюча організаційно-інституційна структура фінансової системи дорожнього господарства стримує розвиток дорожніх підприємств та економічний розвиток держави в цілому.

Існуюча ситуація з фінансовими ресурсами в ДГ спонукає до пошуку додаткових джерел фінансування підприємств ДГ і запровадженню нового організаційно-економічного механізму їх залучення. Додатковим джерелом фінансування підприємств ДГ може стати запровадження цільових зборів з

окремих категорій транспортних засобів – великовантажних ТЗ та електромобілів.

Зважаючи на те, що тема дисертаційної роботи спрямована на розв'язання наукового завдання щодо формування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ на підставі обґрунтованих методик, порядків та процедур, її виконання представляється актуальним як в теоретичному, так і суто практичному аспектах.

Актуальність теми дисертаційної роботи Печончика Т.І. підтверджується участю в наукових темах:

1) «Фінансове та обліково-аналітичне забезпечення розвитку підприємств автотранспорту та дорожнього господарства» (номер державної реєстрації 0116U007238) в якій автором обґрунтовано доцільність впровадження плати з великовантажних транспортних засобів за проїзд автомобільними дорогами загального користування;

2) «Провести наукове дослідження щодо соціально-економічних та фінансових аспектів реалізації заходів з реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування» (номер державної реєстрації 0116U007483) в якій автором сформовано концептуальні засади реформування організаційно-функціональної системи фінансування підприємств ДГ;

3) «Провести наукове дослідження щодо пошуку додаткових джерел фінансування дорожнього господарства в умовах збільшення частки автомобілів з електричними і гібридними силовими установками» (номер державної реєстрації 0118U000762) в якій автором розроблено порядок розрахунку розміру плати за проїзд з транспортних засобів з альтернативними до двигунів внутрішнього згоряння силовими установками;

4) «Провести наукове дослідження щодо запровадження системи збору плати за проїзд з вантажних транспортних засобів та оцінити її вплив на соціально-економічний розвиток держави» (номер державної реєстрації 0116U007485) в якій автором визначено соціально-економічні показники ефективності запровадження цільових зборів з окремих категорій транспортних засобів;

5) «Виконати аналіз та розробити методіку оцінки ефективності реалізації державних цільових програм розвитку автомобільних доріг загального користування» (номер державної реєстрації 0117U001930) в якій автором удосконалено методичні основи оцінювання ефективності реалізації державних цільових програм розвитку автомобільних доріг загального користування за інтегральним показником;

б) «Виконати наукове обґрунтування доцільності впровадження системи збору плати з великовагових транспортних засобів для відшкодування шкоди, завданої автомобільним дорогам загального користування» (номер державної реєстрації 0112U004901) в якій автором сформовано основні аспекти визначення розміру плати за проїзд з великовантажних транспортних засобів та проведено оцінку соціально-економічного ефекту від запровадження такої плати.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій

Матеріал дисертаційної роботи викладено в логічній послідовності, наведені автором висновки та пропозиції науково обґрунтовано. Автором достатньо глибоко розглянуто коло питань, що стосуються теоретичних та практичних аспектів управління основними засобами транспортних підприємств в умовах ефективного податкового планування. Наведені положення і розробки спираються на критичний аналіз наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів, статистичні та податкові дані, ґрунтовне опрацювання вимог чинного законодавства, зокрема, Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України», Бюджетного кодексу України, Податкового Кодексу України, Митного кодексу України та основних положень Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретичні основи формування фінансових ресурсів підприємств дорожнього господарства» автор детально дослідив підходи до визначення сутності і специфічних рис понять «механізм», «організаційно-економічний механізм» та «дорожнє господарство». В результаті дослідження обґрунтовано авторське трактування поняття «дорожнє господарство». За результатами узагальнення теоретичних положень та методичних засад «дорожнє господарство» визначено як систему організаційних, економічних і правових зв'язків між єдиним виробничо-господарським комплексом, до складу якого входять автомобільні дороги загального користування та мости на них, а також дорожньо-будівельні та експлуатаційні підприємства, з однієї сторони, та суб'єкти господарювання, які не входять до цього комплексу, але мають власний інтерес щодо планів розвитку дорожньої мережі окремих територій, з іншої сторони, взаємодія яких спрямована на активізацію розвитку і утримання мережі автомобільних. Також узагальнено світовий досвід щодо джерел наповнення дорожніх фондів - основною системою формування джерел фінансування ДГ є система змішаного

оподаткування, коли поєднуються непряме та пряме оподаткування, проте найбільш прогресивною системою формування є система «користувач платить».

У другому розділі «Нормативно-правове забезпечення та оцінка стану фінансування підприємств дорожнього господарства» представлено ґрунтовний аналіз нормативного забезпечення організаційно-функціональної системи фінансування ДГ, який виявив його спрямованість на централізацію управління мережею автомобільних доріг державного значення, що обмежує повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку та утримання зазначеної мережі в межах їхніх адміністративно - територіальних одиниць і, як наслідок, соціально-економічного розвитку регіонів. Функцію управління автомобільними дорогами загального користування державного значення в країні здійснює Укравтодор, а у органів місцевої влади не достатньо інструментів впливу на розподіл фінансових ресурсів на об'єкти мережі автомобільних доріг державного значення. Автором проаналізовано джерела надходження до Державного дорожнього фонду (ДДФ) та основні напрямки видатків. Крім того, визначено нормативну потребу у фінансових ресурсах на потреби ДГ та наведено прогноз надходжень до ДДФ, порівняльний аналіз цих показників показав, що існує великий дефіцит цих надходжень, який з часом буде тільки збільшуватись.

У третьому розділі «Формування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства» сформовано основні напрями реформування системи фінансування підприємств дорожнього господарства, які включають зміни структури джерел фінансування, порядку визначення розміру плати за проїзд з великовантажних ТЗ та електромобілів, порядку розподілу фінансових ресурсів між підприємствами ДГ через коефіцієнт співфінансування та інституційні зміни в системі управління ДГ з переходом на середньо і довгострокове планування виконання дорожніх робіт підприємствами ДГ.

Сформовано організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ, який забезпечить досягнення поставлених завдань та дозволить покращити результати виробничо-господарської діяльності підприємств ДГ.

Дисертаційна робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел з 188 найменувань та 9 додатків. Основний зміст роботи викладено на 162 сторінках друкованого комп'ютерного тексту. Дисертація включає достатню кількість ілюстративного матеріалу – 21 таблиць та 20 рисунки.

3. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальне ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, текстом автореферату та опублікованих наукових праць автора дає змогу виділити основні результати, які містять наукову новизну:

- розроблено організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДТ, який складається з організаційної схеми управління фінансуванням в дорожньому господарстві та з економічної компоненти обґрунтування розміру залученого фінансування (рис. 3.3, стор. 161);

- удосконалено науково-практичні положення щодо розподілу фінансових ресурсів між підприємствами ДТ в умовах децентралізації, які реалізовані шляхом запровадження інструментарію взаємодії між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування для залучення співфінансування на розвиток автомобільних доріг державного значення (рис. 3.4, стор. 181-187);

- удосконалено науково-методичні основи оцінювання ефективності державних цільових програм розвитку дорожнього господарства, що полягають у визначенні інтегрального показника ефективності інвестицій в розвиток дорожньої інфраструктури (стор. 142-149);

- набуло подальшого розвитку поняття «дорожнє господарство» в контексті розвитку організаційно-економічних зв'язків між суб'єктами ДТ (стор. 47-48);

- наведено науково-методичні засади визначення розміру плати за проїзд по автомобільним дорогам загального користування для транспортних засобів з альтернативними до двигунів внутрішнього згорання силовими установками та для великовантажних транспортних засобів (стор. 163-180).

4. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів

Практична цінність результатів дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних основ та розробці практичних рекомендацій, які використані:

- Державним агентством автомобільних доріг при формуванні пропозицій щодо реформування системи фінансування ДТ та при оцінюванні ефективності завдань і заходів Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018-2022 роки виконання (довідка про впровадження № 6.3-4-145 від 30.12.2020 р.);

- Службою автомобільних доріг в Івано-Франківській області при організації процесу залучення додаткового співфінансування розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення з місцевих бюджетів (довідка про впровадження № 03-25/2088 від 15.12.2020р.);

- ТОВ «ДС ПРОМ ГРУП» при розрахунку розміру плати за проїзд по автомобільних дорогах загального користування з великовантажних транспортних засобів для встановлення можливих витрат, які понесе підприємство за їх використання (довідка про впровадження № 17-2/1220 від 17.12.2020 р.)

Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням, характеризується науково-діловим стилем викладення матеріалу. Розділи та підрозділи дослідження подано у логічному взаємозв'язку і послідовності, повністю відповідають пунктам поставлених завдань. Одержані результати обґрунтовані в достатній мірі та аргументовані, що дозволяє стверджувати про досягнення поставленої мети дисертаційного дослідження. За змістом проведеного дослідження й представленням одержаних результатів дисертаційна робота відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

5. Повнота викладення результатів наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Ознайомлення з науковими працями здобувача за темою дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що наукові публікації Печончика Т.І повністю відображають отримані основні наукові результати відповідно до вимог п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. Кількість наукових публікацій, їх обсяг та якість відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Основні положення дисертації висвітлено у 16 наукових праць автора, зокрема: 1 монографія у співавторстві, 10 статей (в т.ч. 3 – у наукових фахових виданнях України, 1 – в електронному фаховому виданні України, 1 – у міжнародному виданні (Scopus), 5 – в інших науково-періодичних виданнях), 5 публікацій апробаційного характеру за результатами участі у науково-практичних конференціях, у тому числі за кордоном.

Автореферат в повній мірі відображає зміст дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Печончика Т.І., звертаємо увагу на окремі положення, які є дискусійними, недостатньо повно розкритими, потребують пояснень у процесі дискусії при захисті дисертації.

1. В роботі наведено нову структуру джерел фінансування підприємств ДГ. Проте доцільно було б більше уваги приділити залученню кредитних коштів та коштів інвесторів через механізм державно-приватного партнерства.

2. В умовах мінливого ринкового середовища діяльність підприємств характеризується своєю непередбачуваністю, а тому доцільно було в відобразити, які ризики виникають при розподілі фінансових ресурсів у дорожньому господарстві.

3. Автором пропонується створити Агентство з фінансування дорожнього будівництва, але в роботі недостатньо висвітлені питання його взаємодії з іншими суб'єктами ДГ.

4. У дисертації недостатньо обґрунтовано, на наш погляд, необхідність надання Агентство з фінансування дорожнього будівництва функції управління Державним дорожнім фондом). Для підвищення прозорості в дорожньому господарстві можливо доцільніше було передати цю функцію відповідальному Міністерству чи незалежній компанії.

5. Важливим напрямком фінансування ДГ є експлуатаційне утримання. В роботі не достатньо приділено уваги питанням фінансування належного утримання автомобільних доріг.

Проте, висловлені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності проведеного дослідження Печончика Т.І. для формування та реалізації механізму управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах в Україні.

7. Загальна оцінка роботи та її відповідність нормативним вимогам

Дисертаційна робота «Організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства» є завершеною науковою працею, яка виконана на достатньо високому рівні, містить обґрунтовані елементи новизни, теоретичні та науково-методичні підходи до вирішення важливого завдання щодо формування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування

підприємств ДГ. Дисертація відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

За своїм змістом і результатами проведеного дослідження дисертаційна робота на тему «Організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства» відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор Печончик Тарас Іларіонович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету
Міністерства освіти і науки України

Я.В. Догадайло

